

Inhoud:

Hoofdstuk I - Kleine Pelgrims	6
Hoofdstuk II - Een vrolijk Kerstfeest	18
Hoofdstuk III - 'Die Jongen van Hiernaast.'	30
Hoofdstuk IV - Lasten	41
Hoofdstuk V - Goede Buren	54
Hoofdstuk VI - Bets vindt <i>het Paleis van de Gelukkigen</i>	67
Hoofdstuk VII - Amy's Dal van de Vernedering	75
Hoofdstuk VIII - Jo ontmoet Appollyon	83
Hoofdstuk IX - Meta gaat naar de Kermis van de IJdelheid	95
Hoofdstuk X - De P.C. en P.P.	112
Hoofdstuk XI - Proefnemingen	125
Hoofdstuk XII - Het Kamp Laurance	137
Hoofdstuk XIII - Luchtkastelen	158
Hoofdstuk XIV - Geheimen	168
Hoofdstuk XV - Een Telegram	178
Hoofdstuk XVI - Brieven	187
Hoofdstuk XVII - Kleine Getrouwen	196
Hoofdstuk XVIII - Donkere Dagen	204
Hoofdstuk XIX - Amy's Testament	213
Hoofdstuk XX - In vertrouwen	222
Hoofdstuk XXI - Laurie sticht Kwaad, en Jo herstelt de Vrede	229
Hoofdstuk XXII - Liefelijke Weiden	242
Hoofdstuk XXIII - Tante March brengt de Zaak tot een Beslissing	250

Hoofdstuk I - Kleine Pelgrims

'Kerstmis zal geen Kerstmis zijn, zonder presenten,' bromde Jo, die languit op het hardkleedje lag.

'Het is verschrikkelijk, arm te zijn!' zuchtte Meta en keek naar haar oude japon.

'Ik vind het heel oneerlijk, dat sommige meisjes allerlei mooie dingen hebben, en andere meisjes niets,' voegde kleine Amy er ontevreden snuivend bij.

'Wij hebben in elk geval toch vader en moeder en elkaar,' zei Bets vriendelijk uit haar hoekje.

De vier jonge gezichtjes, bestraald door het haardvuur, klaarden bij die bemoedigende woorden op, maar betrokken weer, toen Jo droevig zei: 'Wij hebben vader niet, en zullen hem in lang niet hebben.'

Ze zei niet: *Misschien nooit weer*, maar allen voegden het er in hun hart bij, en dachten aan de vader, die ver weg was, op het toneel van de strijd.

Niemand sprak gedurende de eerste ogenblikken; toen begon Meta weer op vrolijker toon: 'Jullie weten, waarom moeder voorstelde, dat we dit jaar geen Kerstpresenten zouden hebben: omdat het een moeilijke winter zal zijn voor iedereen, en ze vindt, dat wij geen geld mogen uitgeven voor ons plezier, terwijl onze soldaten zoveel moeten doorstaan in het leger. Véél kunnen we niet doen, maar we kunnen ons wel zonder mopperen kleine opofferingen getroosten; maar ik geloof, dat ik te egoïstisch ben,' en Meta schudde haar hoofd, terwijl ze met spijt dacht aan al de mooie dingen die ze graag wilde hebben.

'Ik geloof niet, dat het beetje, dat wij te besteden hebben, veel zou kunnen uitrichten. We hebben elk een rijksdaalder, en het leger zou er niet veel bij winnen, of wij die nu al gaven. Ik geef toe, dat ik niets van moeder of van jou moet verwachten, maar ik zou zo dol graag "Udine en Sintram" voor mezelf willen kopen, ik heb er al zo lang naar verlangd,' zei Jo, die een boekenwurm was.

'Ik was van plan mijn geld te besteden aan nieuwe muziek,' zei Bets met een zuchtje, dat echter door niemand gehoord werd.

'Ik zal een mooi doosje met Fabers tekenpotlood kopen; die heb ik be-

paald nodig,' zei Amy vastbesloten.

'Moeder heeft niets gezegd van ons eigen geld, en ze zal toch niet verlangen, dat we alles opgeven. Laten we ieder iets kopen wat we graag willen hebben en wat pret maken; we zwegen heus hard genoeg om het te verdienen,' riep Jo, terwijl ze de hakken van haar laarzen op jongensmanier bekeek.

'Ik tenminste wel, die elke dag die gruwelijke kinderen moet leren, terwijl ik er naar snak prettig thuis te zijn,' begon Meta op klagende toon.

'Jij hebt het niet half zo hard als ik,' vond Jo. 'Hoe zou jij het vinden, urenlang opgesloten te zijn met een zenuwachtige, zeurige, oude dame, die je al maar heen en weer laat lopen, nooit tevreden is, en je plaagt, tot je in staat zou zijn het raam uit te springen, of haar een oorveeg te geven?'

'Het is slecht om ontevreden te zijn, maar ik geloof, dat borden wassen en alles netjes houden het naaste werk van de wereld is. Het bederft mijn humeur, en mijn handen worden zo stijf; ik kan haast niet studeren.' En Bets keek naar haar ruwe handen met een zucht, die ditmaal heel goed te horen was.

'En ik geloof niet, dat een van allen het zo erg heeft als ik,' riep Amy, 'want jullie hoeven niet naar school te gaan met nuffen, die iemand plagen, als hij zijn lessen niet kent, of uitlachen om zijn kleren, en met *étain* op iemands vader neerzien, als hij niet rijk is, en iemand beledigen, als hij geen mooie neus heeft.'

'Als je *dédain* bedoelt, dan moest je dat zeggen en niet over *étain* praten, alsof vader een tinnen peperbus was,' spotte Jo lachend.

'Ik weet heel goed, wat ik zeggen wil, en je hoeft er niet zo *satiriek* over te zijn. Het is heel goed om juiste uitdrukkingen te gebruiken en zo je vocabulaire te verrijken,' zei Amy deftig.

'Nu, vlieg elkaar maar niet aan, kinderen! Zou jij niet willen, Jo, dat we al het geld nog hadden, dat vader verloor, toen we nog klein waren? Hè, wat zouden we gelukkig en goed zijn, als we niets hadden, wat ons hinderde,' zei Meta, die zich betere dagen herinnerde.

'En gisteren heb je nog gezegd, dat je ons veel gelukkiger vond dan de kinderen King, omdat die altijd vochten en kibbelden, niettegenstaande ze zoveel geld hebben.'

'Dat heb ik ook gezegd, Bets; en ik geloof ook wel, dat het waar is, want al moeten wij ook werken, we hebben toch pret onder elkaar, en zijn een

‘moppig’ troepje, zou Jo zeggen.’

‘Jo gebruikt ook zulke platte uitdrukkingen,’ zei Amy en keek afkeurend naar de lange gestalte op het haardkleed. Jo ging dadelijk rechtop zitten, stak de handen in de zakken van haar schort en begon te fluiten.

‘Doe het toch niet, Jo, ’t is zo jongensachtig.’

‘Daarom doe ik het juist.’

‘Ik heb het land aan ruwe, onbeschaafde meisjes.’

‘En ik aan gemaakte, opgeprikte nuffen.’

‘Ieder vogeltje zingt, zoals het gebekt is,’ zei Bets, de vredeachtster, met zulk een grappig gezichtje, dat de beide scherpe stemmen zich in lachen oplosten en het ‘aanvliegen’ voor ’t ogenblik gedaan was.

‘Kinderen, jullie hebben beiden schuld,’ zei Meta, en begon als oudste zuster de les te lezen. ‘Jo, je bent nu oud genoeg om die jongensmanieren af te schaffen en je verstandig te gedragen. Het kwam er niet zoveel op aan, toen je nog een klein meisje was, maar nu je zo lang bent geworden en je haar opgestoken draagt, moet je bedenken dat je langzamerhand een dame wordt.’

‘Dat ben ik gelukkig nog niet! en als het van het opgestoken haar komt, dan zal ik het tot mijn twintigste jaar in twee staarten laten hangen,’ dreigde Jo, terwijl ze haar haar lostrok en haar kastanjebruine manen schudde. ‘Ik wil er niet aan denken, dat ik volwassen moet worden en *Juffrouw March* moet heten, lange japonnen moet dragen en er zo deftig uitzien als een oude baker. Het is al erg genoeg een meisje te zijn, nu ik van jongensspelen, jongenswerk en jongensmanieren houd. Ik kan er maar niet overheen komen, dat ik geen jongen ben, en ik voel het tegenwoordig erger dan ooit, want ik sterf van verlangen om met vader te gaan vechten, en ik kan niets doen dan thuisblijven en breien, als een grommige, oude vrouw,’ en Jo schudde de blauwe soldaten-sok, dat de naalden klepperden als castagnetten en haar kluwen door de kamer vloog.

‘Arme Jo, het is vreselijk voor je! maar er is niets aan te doen; wees dus maar tevreden met je jongensachtige naam en blijf maar voor broer spelen bij ons meisjes,’ zei Bets en streek met een hand, die al het bordenwassen en stoffen ter wereld niet onzacht kon maken, over het warhoofd, dat tegen haar knie leunde.

‘En jij, Amy,’ vervolgde Meta, ‘jij bent veel te stijf en te deftig. Die airs zijn nu wel grappig, maar je zult een geaffecteerde kleine gans worden, als je

niet oppast. Ik houd van je aardige manieren en beschaafde spraak, als je niet probeert een volwassen dame na te apen; maar jouw pedante woorden zijn soms even erg als Jo's platte uitdrukkingen.

'Als Jo een halve jongen is en Amy een gans, wat ben ik dan?' vroeg Bets, die ook haar deel aan de strafpredicatie wilde hebben.

'Jij bent een snoes, anders niets,' antwoordde Meta hartelijk; en niemand sprak haar tegen; want het *muisje* was de lieveling van het gezin.

De vier zusjes zaten in de schemer te breien, terwijl de decembersneeuw zachtjes buiten neerviel en het vuur vrolijk knetterde in de haard. Het was een gezellige ouderwetse kamer, hoewel het kleed verschoten en het ameublement heel eenvoudig was, maar aan de muur hingen een paar goede schilderijen, in alle hoeken stonden boekenstandaards of kleine tafeltjes, chrysanten en late roosjes bloeiden in het venster, en over het geheel lag een waas van huiselijkheid.

Meta, de oudste van het viertal, was zestien jaar, en zag er heel lief uit. Ze was gevuld en blank, had grote ogen, zwaar, zacht, bruin haar, een vriendelijk mondje en witte tanden, waar ze nog al trots op was. De vijftienjarige Jo was heel lang, mager en donker, en deed iemand aan een veulen denken, want ze scheen nooit te weten, wat zij moest beginnen met haar lange ledematen, die haar erg in de weg stonden. Ze had een besliste mond, een grappige neus en verstandige grijze ogen, die alles schenen op te merken, en nu eens fel, dan weer guitig of peinzend keken. Het lange, dikke haar, haar enige schoonheid, was gewoonlijk stijf in elkaar gedraaid, om uit de weg te zijn. Jo had ronde schouders, grote handen en voeten, iets slordigs in haar kleding en een zekere linksheid in haar manieren, die duidelijk deed zien, dat ze de kinderlijke leeftijd ontgroeide en dit alles behalve plezierig vond. Elisabeth, of Bets, zoals ieder haar noemde, was een blozend, blond dertienjarig kind, wat verlegen, met heldere ogen, een zacht stemmetje en een vriendelijke uitdrukking, die zelden verstoord werd. Haar vader noemde haar 'Kleine Tevredenheid,' en die naam paste volkomen bij haar; want ze scheen in een gelukkig eigen wereldje te leven, waar ze alleen nu en dan uitkwam, om de weinigen, die ze vertrouwde en liefhad, te ontmoeten. Amy, hoewel de jongste, was een zeer gewichtig persoontje, ten minste in haar eigen schatting. Een blank, blond kind, met blauwe ogen en mooie krullen, die tot op haar rug hingen; bleek en tenger, en zich altijd gedragend als een

welopgevoede dame.

't Sloeg zes uur; en nadat Bets de haard had uitgeveegd, zette ze een paar pantoffels te warmen. Het gezicht van die oude schoenen had een goede uitwerking op de meisjes; want moeder zou weldra thuiskomen en aller gezichten klaarden op om haar te verwelkomen. Meta hield op met preken, en stak de lamp aan; Amy ging, zonder dat iemand iets zei, uit de leunstoel, en Jo vergat haar vermoeidheid, en ging overeind zitten om de pantoffels dicht bij het vuur te houden.

'Ze zijn totaal versleten; moeder moet een nieuw paar hebben.'

'Ik was van plan haar een paar nieuwe te kopen voor mijn rijksdaalder' zei Bets.

'Nee, dat wou ik doen!' riep Amy.

'Ik ben de oudste,' begon Meta, maar Jo brak alles af met een beslist:

'Ik ben de man van het gezin, nu vader weg is, en ik zal de pantoffels kopen, want hij heeft mij opgedragen vooral op moeder te passen, zolang hij weg was,'

'Nee, weet je wat we moesten doen?' bedacht Bets, 'laten wij haar alle vier iets geven met Kerstmis en niets voor onszelf kopen.'

'Dat is juist iets voor Bep! Wat zullen we geven?' riep Jo.

Allen dachten een poos na; toen kondigde Meta aan, alsof zij door het zien van haar eigen mooie handjes op die inval was gekomen: 'Ik geef een paar handschoenen.'

'Ik een paar flinke laarzen; de beste die er te krijgen zijn!' riep Jo.

'Ik wat zakdoeken, zelf gezoomd,' zei Bets.

'Ik koop een flesje eau de cologne; moes houdt er veel van, en 't zal niet zo erg veel kosten; dan blijft er nog iets over om voor mezelf wat te kopen,' voegde Amy er bij.

'Hoe zullen we alles geven?' vroeg Meta.

'Alles op tafel leggen en dan moeder binnen laten komen, dan zien we, hoe ze de pakjes openmaakt. Weet je niet meer, dat we dat vroeger op onze verjaardagen deden?' vroeg Jo.

'Ik vond het altijd zo griezelijk als 't mijn beurt was om in de grote stoel te zitten met een krans op, en als jullie dan allemaal binnenkwamen om mij de presenten te geven en te kussen, maar ik vond het verschrikkelijk de pakjes open te maken, terwijl iedereen naar me zat te kijken,' zei Bets, die, tegelijk met het brood voor de thee, haar gezichtje voor het vuur

roosterde.

‘Laat moeder denken, dat we presenten voor onszelf kopen en haar dan verrassen. We moeten er morgenmiddag op uit, Meet; er is nog heel wat te doen voor de komedie op Kerstavond,’ zei Jo, die, met de handen op de rug en de neus in de lucht, de kamer op en neer liep.

‘Ik ben niet van plan in ’t vervolg mee te spelen, ik word te oud voor die dingen,’ zei Meta, die zich intussen nog kinderlijk verheugde over een verkleedpartij.

‘En ik wed, dat jij niet aan uitscheiden zult denken, zolang je nog wandelen kunt in een witte japon, met hangende haren en een goudpapieren diadeem. Jij bent onze beste actrice, en als jij de planken vaarwel zegt, valt alles in duigen,’ zei Jo. ‘We moesten vanavond eens repeteren. Kom hier, en doe de flauw-val-scène eens, want dat doe je zo stijf als een lantaarnpaal.’

‘Daar kan ik niets aan doen, ik heb nog nooit iemand zien flauw vallen, en ik heb geen zin mij bont en blauw te maken door zomaar plat op de grond te rollen, zoals jij. Als ik me gemakkelijk neer kan laten zakken, zal ik het doen; maar kan dat niet, dan ben ik van plan zo gracieus mogelijk op een stoel te vallen; ik geef er niets om, of Hugo met een pistool op mij afkomt,’ zei Amy, die de gave voor ’t dramatische miste, maar gekozen was, omdat zij, als de kleinste, door de held van het stuk gillende kon worden weggedragen.

‘Zo moet je ’t doen; wring zo je handen, waggel dan door de kamer en roep wanhopig: “Roderigo! red mij, red mij!” en Jo viel in onmacht, met zo’n hartroerende kreet, dat hij de anderen door merg en been ging.

Amy trachtte het haar na te doen, maar ze stak haar handen zo houderig voor zich uit en zwaaide heen en weer, alsof zij door touwtjes in beweging werd gebracht. Ook deed haar ‘Au!’ eerder denken dat ze met spelen geprikt werd, dan dat ze bezweek van schrik en angst.

Jo zuchtte wanhopig en Meta lachte hardop, terwijl Bets haar brood liet verbranden, door al te aandachtig naar het spel te kijken.

‘Het geeft geen steek! doe het zo goed je kunt, als de tijd daar is, maar als de toeschouwers fluiten, moet je ’t mij niet verwijten. Kom Meta, ga door.’

Alles ging verder goed, want Don Pedro tartte de wereld, zonder een woord te haperen in een speech van twee bladzijden lang. Hagar, de heks, zong een verschrikkelijk lied over haar ketel kokende padden, wat

een ontzaglijke uitwerking had; Roderigo verbrak met mannenmoed zijn ketenen, en Hugo stierf, onder vreselijke folteringen van berouw en arsenicum, met de wilde kreet: 'ha! ha!' op de lippen.

'Dat is nog het beste, wat we gehad hebben,' vond Meta, toen de dode schavuit opzat en zijn ellebogen wreef.

'Ik begrijp niet, hoe je zulke prachtige dingen kunt maken en spelen! Jo, je bent een tweede Shakespeare!' riep Bets, vast overtuigd, dat haar zusster, vóór alle dingen, een bewonderenswaardig groot talent had gekregen.

'Niet precies,' antwoordde Jo bescheiden. 'Ik geloof wel, dat "de Vloek van de Heks" nogal aardig is, maar ik zou zo graag "Macbeth" eens proberen, als we maar een valdeur hadden voor Banquo. Hè, ik gaf wat om de partij van de moordenaar eens op me te nemen! Is dat een dolk, die ik daar voor mij zie?' prevelde Jo, met rollende ogen en met de vuist in de lucht slaand, zoals ze een beroemd acteur eens had zien doen.

'Nee, het is de roostervork met moeders pantoffel er aan, in plaats van een boterham. Bets is een en al spell!' riep Meta, en de repetitie eindigde onder algemeen gelach.

'Ik ben blij jullie allemaal zo vrolijk bij elkaar te vinden, kinderen,' zei een vriendelijke stem, en spelers en toeschouwers keerden zich verrast om, naar een gezette dame, die iets echt gezellig moederlijks over zich had. Ze was niet bepaald mooi, maar moeders zijn altijd lief in de ogen van hun kinderen, en de meisjes vonden de dame in de grijze mantel en de ouderwetse hoed de bewonderenswaardigste vrouw ter wereld.

'Wel, lievelingen, hoe is het vandaag gegaan? Er was zoveel te doen met het inpakken van de kisten, die morgen verzonden moeten worden, dat ik niet thuis kon komen eten. Is er iemand geweest, Bets? Hoe is het met de verkoudheid, Meta? Jo, je ziet er doodmoe uit. Kleintje, kom mij eens een kus geven!'

Onder deze moederlijke vragen deed mevrouw March haar natte bovenkleden af, haar warme pantoffels aan, zette zich in de gemakkelijke stoel en trok Amy op haar schoot, om nu eens echt te genieten van het gelukkigste uur van de ganse dag. De meisjes liepen rond om alles prettig in orde te maken, Meta zette de theetafel klaar, Jo legde blokjes op het vuur, schoof de stoelen om de tafel, liet alles vallen, gooide alles om en stootte tegen alles, wat ze aanraakte. Bets liep van de kamer naar de keuken en omgekeerd, stil en bedrijvig, terwijl Amy iedereen aanwijzingen deed en

met de armen over elkaar zat toe te kijken.

Toen allen gezeten waren zei mevrouw March met een blij gezicht: 'Ik heb een heerlijke verrassing voor jullie na de thee.'

Het was of een zonnestraal over al de gezichtjes ging. Bets klapte in de handen, zonder te denken om de beschuit, die ze juist opgenomen had, en Jo gooide haar servet in de lucht, en riep: 'Een brief, een brief! Drie hoera's voor vader!'

'Ja, een heerlijke lange brief. Vader is heel wel, en denkt, dat hij de winter beter door zal komen dan we dachten. Hij zendt alle mogelijke goede wensen voor het Kerstfeest en een afzonderlijke boodschap voor jullie vieren,' zei mevrouw March, over haar zak strijkend, alsof zij daar een schat bewaarde.

'Maak dan wat voort, dat wij gauw klaar zijn. Houd ons nu maar niet op, met je pink te bekijken en op je bord te knoeien, Amy,' riep Jo, die half stikte in haar thee, en in haar haast om klaar te komen, haar boterham, met de gesmeerde kant naar onderen, op het kleed liet vallen.

Bets at niet meer, maar sloop naar haar rustige hoekje, om daar te soezen over het genot, dat haar wachtte, als de anderen klaar waren.

'Ik vind het zo prachtig van vader, dat hij mee is getrokken als veldprediker, nu hij te oud was om met het detachement te gaan en niet sterk genoeg meer, om soldaat te zijn,' zei Meta met warmte.

'Wat zou ik me graag als trommelslager of als marketentster of als verpleegster opgeven, om bij hem te zijn en hem te helpen,' zuchtte Jo.

't Lijkt mij afschuwelijk, in een tent te slapen en allerlei akelige dingen te eten en uit een tinnen kroes te drinken,' zei Amy.

'Wanneer komt hij terug, moeder?' vroeg Bets met een bevende stem.

'Nog in verscheidene maanden niet, kindlief, tenzij hij ziek werd. Hij zal daar blijven en zijn werk doen, zolang hij kan, en wij willen hem niet vragen een minuut vroeger terug te komen dan hij gemist kan worden. Kom nu naar de brief luisteren.

Ze gingen allen bij het vuur zitten, moeder in de grote stoel, Bets aan haar voeten, Meta en Amy ieder op een arm van de stoel, en Jo over de rug leunende, waar niemand enig teken van ontroering kon opmerken, als de brief soms aandoenlijk mocht zijn.

Zelden werd in die moeilijke dagen ¹ een brief geschreven, die niet aan-
doenlijk was, vooral wanneer een vader er een naar huis zond. In deze
werd echter weinig gezegd van de geleden ontberingen, de doorgestane
gevaaren, of het verlangen naar huis; het was een opgeruimde, hoopvolle
brief, vol van levendige beschrijvingen van het kamp, de marsen en aller-
lei oorlogsnieuws; en eerst aan het einde vloeide het hart van de schrijver
over van vaderlijke liefde en verlangen naar de dochttertjes thuis.

*Groet ze alle vier recht hartelijk van mij met een kus. Zeg hun, dat ik de hele dag
aan hen denk en voor hen bid, en mijn grootste troost te allen tijde vind in de
gedachte, hoe lief ze mij hebben. Een jaar zonder ze te zien, schijnt me ontzettend
lang toe, maar herinner ze, dat we al wachtende werken kunnen, zodat die moi-
lijke dagen niet verloren hoeven te gaan. Ik weet, dat ze alles zullen onthouden,
wat ik hun gezegd heb, dat ze lief en hartelijk voor je zullen zijn, getrouw hun
plichten zullen vervullen, hun kleine zonden moedig bestrijden, en zo leren be-
heersen, dat ik, wanneer ik terugkom, trotser dan ooit zal kunnen zijn op mijn
kleine meisjes.'*

Allen snuften bij dat gedeelte; Jo schaamde zich niet over de dikke traan,
die van haar neus druppelde, en Amy gaf er niet om, dat haar krullen in
gevaar kwamen, toen zij haar gezicht verborg op haar moeders schouder
en snikkend uitriep: 'Ik ben een zelfzuchtig spook! maar ik zal heus mijn
best zien te doen, dat vader niet teleurgesteld is, als hij terugkomt.'

'We zullen allemaal ons best doen!' zei Meta. 'Ik denk er veel te veel over,
hoe ik er uitzie en mopper op mijn werk, maar dat zal ik niet meer doen -
tenminste, ik zal het proberen.'

'En ik zal trachten te worden, wat hij me zo graag ziet: *een echt meisje*, en
niet zo ruw en wild zijn; maar hier mijn plichtjes doen en niet altijd naar
iets anders verlangen,' beloofde Jo, die het echter veel moeilijker vond
thuis in haar humeur te blijven, dan tegenover een paar rebellen te staan.
Bets zei niets, maar veegde haar tranen af met de blauwe soldaten sok en
begon uit alle macht te breien, alsof ze geen tijd wilde verliezen in het
volbrengen van de plicht die het eerst voor de hand lag, terwijl ze in haar
zachte hartje het besluit nam, alles te zijn, wat haar vader hoopte in haar
te zullen vinden, wanneer over een jaar de blijde hereniging voor de deur
stond.

¹ In de burgeroorlog die de Noordelijke en Zuidelijke Staten van Noord-Amerika voerden
over de afschaffing der slavernij.

Mevrouw March verbrak de stilte, die op Jo's woorden volgde, door op vrolijke toon te zeggen: 'Herinneren jullie je nog wel, hoe dikwijls jullie "De Pelgrimstocht" speelden, toen jullie nog kleine kinderen waren? Niets was prettiger dan wanneer ik jullie kussens op de rug bond bij wijze van pak, en hoeden en stokken gaf en rollen papier, en jullie door het huis liet trekken, van de kelder, die de "Stad des Verderfs" was, naar boven al maar naar boven, tot aan het platte dak, waar we alle mogelijke aardige dingen bijeen verzameld hadden om een "Hemelse Stad" te maken.'

'Ja, ja, dat was doll!' riep Jo, 'vooral als we de leeuwen voorbij moesten, of met Apollyon moesten vechten, of de vallei doortrokken waar de boze geesten waren.'

'Ik hield het meest van de plaats, waar onze pakken afvielen en van de trappen rolden,' zei Meta.

'Mijn lievelingsplekje was boven op het platte dak, waar de bloemen en prieeltjes waren en onze mooie dingen, als we daar allemaal van blijdschap in de zonneschijn stonden te zingen,' zei Bets glimlachend, alsof ze dat heerlijke ogenblik nog eens doorleefde.

'Ik herinner er mij niet veel meer van, behalve dat ik bang was voor de kelder en de donkere ingang, en het heerlijk vond, als ik de koek en de melk had, die wij boven kregen. Als ik niet veel te oud was voor zulke dingen, zou ik het graag nog eens over spelen,' zei Amy, die er, op de gevorderde leeftijd van twaalf jaar, over begon te praten kinderlijke spelen te laten varen.

'Voor dat spel zijn we nooit te oud, kindlief, omdat we het op de een of andere wijze altijd spelen. Ieder heeft zijn last te dragen, onze weg ligt vóór ons, en het verlangen om goed en gelukkig te zijn is de gids, die ons door allerlei moeilijkheden en misgrepen tot het vredige geluk leidt, dat met de Hemelse Stad bedoeld wordt. Denk er maar eens over, om de pelgrimstocht nog eens weer te beginnen, niet spelend maar in ernst, en te zien hoever jullie 't brengen kunt, voordat vader thuis komt.'

'Maar, moeder, wat zijn onze pakken dan?' vroeg Amy, die alles letterlijk opvatte.

'Wel, behalve Bets, hebben jullie allemaal al gezegd, wat je bezwaarde, en ik zou haast denken, dat zij niets heeft,' zei mevrouw March.

'Ja zeker wel; ik houd niet van vuile borden wassen en stof afnemen; ik benijd altijd de meisjes, die een mooie piano hebben, en dan vind ik zo

naar, ik altijd verlegen ben voor vreemde mensen.'

Het pak van Bets scheen de anderen zo grappig toe, dat ze moeite hadden niet te lachen; maar ze bedwongen zich, want het zou haar erg gegriefd hebben.

'Als we 't eens deden,' zei Meta peinzend. 'Het is maar een andere naam voor proberen om goed te zijn, en het verhaal zal ons misschien helpen; want al willen we ook nog zo graag, het is vreselijk moeilijk, en we vergeten het telkens weer.'

'We waren van avond in de "Poel der Moedeloosheid" tot moeder kwam en er ons uittrok, zoals "Helper" in het boek deed.² We moesten onze perkamenten rollen hebben met de aanwijzing, zoals Christiaan van Evangelist kreeg. Wat zullen wij daarvoor gebruiken?' vroeg Jo, verrukt over die inval, die een kleurtje gaf aan de zo droge taak van haar plicht doen.

'Kijk op Kerstmorgen maar eens onder je kussen, daar zul je je gids vinden,' zei mevrouw March.

Terwijl de oude Hanna de tafel opruimde, spraken ze over het nieuwe plan; toen werden de vier kleine werkdoosjes voor de dag gehaald, en de naalden vlogen door de lakens, die de meisjes voor tante March naaiden. Het was een vervelend werk, maar niemand was vanavond ontevreden. Ze volgden Jo's idee om de lange zomen in vier delen te verdelen en ze Europa, Azië, Afrika en Amerika te noemen; zo kwamen ze een heel eind vooruit, onder 't praten over de verschillende landen, die ze al zomend moesten doortrekken.

Om negen uur werd het werk opgeborgen en zongen ze zoals altijd, voor ze naar bed gingen. Niemand, behalve Bets, kon nog muziek ontlokken aan de oude piano; 't was of zij de gele toetsen op een bijzondere manier aanraakte, en de eenvoudige liederen, die zij zongen, wist ze altijd even prettig te begeleiden. Meta had een stem als een lijster en zij en haar moeder leidden het kleine koor. Amy zong als een krekeltje, en Jo kwin-

² The Pilgrims Progress, een beroemd boek van de Engelse schrijver John Bunyan. (Nederlandse uitgave verschenen bij D. Bolle te Rotterdam). De pelgrim Christiaan had op zijn reis naar de Hemelse Stad allerlei moeilijkheden te overwinnen, zoals 'de leeuwen', 'Apollyon', een gevleugeld monster, 'de boze geesten' enz.

keleerde naar welgevallen, maar kwam altijd verkeerd uit met een triller of iets dergelijks, hetgeen elke droefgeestige melodie totaal bedierf. Dat hadden ze altoos gedaan van het ogenblik, waarop ze konden lispelen:

*Weet gij hoeveel hejde terren,
Aan de blauwe hemel taan.*

en het was een vaste gewoonte geworden, want Moeder March was een geboren zangeres. 's Morgens was haar stem het eerste wat gehoord werd, als ze het huis doorliep, zingend als een leeuwerik, en het laatste geluid 's avonds was hetzelfde lieflijke lied, want de meisjes werden nooit te oud voor dat overbekende wijsje.